

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

МАТЕРІАЛИ

**XIV Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і
молодих учених**

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

ОДЕСА-2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

**кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик**

МАТЕРІАЛИ

**XIV Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і
молодих учених**

ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

(Одеса, 23-24 квітня 2026 року)

Одеса -2026

УДК: 37+316.61

Освіта та соціалізація особистості. *XIV Інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених* (Одеса, 23-24 квітня 2026 р.) 104 с.

Рецензенти:

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Юшкевич Юлія Сергіївна – кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії, історії та політології Одеського національного економічного університету

Збірник матеріалів Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту XXI століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, здобувачів освіти.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 14 від 28 травня 2026 р.

«Освіта та соціалізація особистості»

23-24 квітня 2026 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Койчева Тетяна Іванівна – в.о першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Поплавська Тетяна, доктор філософії, доцент кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»,

Сорочан Дмитро, магістрант навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» м. Одеса, Україна

ІДЕНТИЧНІСТЬ І МУЛЬТИКУЛЬТУРНІСТЬ В ОСВІТІ: МІЖ ЗБЕРЕЖЕННЯМ КОРЕНІВ І ВІДКРИТІСТЮ ДО ІНШОГО

Глобалізація змінила культурну карту світу. Міграція, цифрові комунікації, відкриті кордони зробили культурну різноманітність повсякденною реальністю для більшості сучасних суспільств. Школи і університети сьогодні - це місця зустрічі різних культур, мов, релігій і традицій. Перед освітою постає принципове питання: як навчати в умовах різноманіття, не розчиняючи ні власну культурну ідентичність, ні повагу до іншого?

Це питання є особливо складним, бо на кону стоять дві однаково важливі цінності: з одного боку - право кожної людини знати і зберігати свою культурну спадщину, свою мову і свою пам'ять; з іншого - відкритість і здатність до діалогу, без яких неможливе мирне співіснування у багатокультурному світі. Освіта, яка обирає лише одну з цих цінностей, ризикує або скотитися до культурного шовінізму, або розчинитися в безликому космополітизмі.

Філософія ідентичності: хто я і звідки я?

Питання ідентичності є одним із центральних у сучасній філософії. Канадський філософ Чарльз Тейлор у фундаментальній праці «Sources of the Self» (1989) показав, що ідентичність людини невіддільна від горизонту смислів, у якому вона формується, і цей горизонт завжди є культурно і мовно специфічним. Людина знаходить себе не у вакуумі, а через мову, оповіді, традиції і спільноту, до якої належить[4].

Звідси випливає педагогічний висновок: освіта, яка ігнорує або знецінює культурне коріння дитини, завдає їй глибокої антропологічної шкоди. Дитина, яка не знає своєї мови, своєї літератури, своєї історії - це людина без внутрішнього компасу, яка стає легкою жертвою маніпуляцій і чужих ідеологій. Саме тому збереження і передача культурної ідентичності є законним і важливим завданням освіти.

Водночас Тейлор наполягає: ідентичність не є чимось застиглим і непорушним. Вона формується у діалозі з іншими, в тому числі з культурно відмінними «іншими». «Ми стаємо повноцінними людськими агентами, здатними розуміти себе і, отже, визначати свою ідентичність, лише завдяки набуттю багатих людських мов виразу»[4], зазначає філософ. Це означає, що зустріч з іншою культурою є не загрозою, а можливістю для поглиблення власної ідентичності.

Моделі мультикультурної освіти: від асиміляції до міжкультурного діалогу

У педагогічній теорії та практиці склалося кілька різних підходів до культурного різноманіття в освіті. Перший і найстаріший - асиміляційна

модель: школа є інструментом інтеграції всіх учнів у єдину домінуючу культуру. Ця модель довго домінувала в національних державах, де освіта слугувала інструментом «творення нації». Її очевидний недолік - культурне насильство над меншинами і знецінення їхньої спадщини.

Другий підхід - мозаїчна мультикультурність, або «модель плюралізму»: кожна культурна група зберігає свою ідентичність, а суспільство є простором мирного співіснування відмінностей. Американський філософ Вілл Кімліка у праці «Multicultural Citizenship» (1995) обґрунтував права культурних меншин як повноцінні ліберальні права[1]. Однак ця модель критикується за те, що вона може призводити до культурної сегрегації і «паралельних суспільств», де різні групи живуть поруч, але не разом.

Найбільш перспективною сьогодні вважається модель міжкультурної освіти (intercultural education), яку активно розробляє, зокрема, Рада Європи. Її ключова ідея: не просто толерантність до відмінностей, а активний діалог між культурами, що веде до взаємного збагачення. Французький філософ Поль Рікер описував цей процес як «герменевтичний круг» між «власним» і «чужим»: зрозуміти іншу культуру означає водночас по-новому зрозуміти себе[3].

Освіта і національна ідентичність: досвід України

Для України питання національної ідентичності в освіті має особливий, екзистенційний вимір. Десятиліття русифікації, колоніального приниження української мови і культури, а тепер ще й повномасштабна агресія, яка супроводжується цілеспрямованим знищенням культурної спадщини, все це робить завдання відродження і зміцнення української ідентичності через освіту не просто культурним, а безпековим і цивілізаційним пріоритетом.

Філософ і культуролог Оксана Забужко у своїх есеях неодноразово наголошувала: «Мова - це не просто засіб комунікації, це архів колективної пам'яті, інструмент мислення і простір буття народу»[6]. Відновлення повноцінного статусу української мови в освіті є, таким чином, не питанням мовної політики, а питанням онтологічного самоствердження нації.

Водночас Україна це поліетнічна держава з багатою культурною мозаїкою: кримськотатарська, угорська, румунська, ромська, єврейська та інші культурні спільноти є органічною частиною її суспільного тіла. Філософ Мирослав Попович наполягав: «Українська ідентичність є відкритою ідентичністю - вона не визначається кров'ю чи походженням, а громадянською належністю і спільною долею»[7]. Саме така модель ідентичності є основою для інклюзивної і водночас патріотичної освітньої стратегії.

Діалог культур як педагогічна практика

Як реалізувати міжкультурний діалог у реальній педагогічній практиці? Це питання є не лише теоретичним, але й методичним. Дослідниця міжкультурної освіти Женев'єв Заратт виокремлює кілька рівнів такого діалогу в школі: знайомство з культурними відмінностями (когнітивний рівень), розвиток емпатії до «іншого» (емоційний рівень) і спільна діяльність, що перетинає культурні межі (практичний рівень). Справжній діалог відбувається лише тоді, коли задіяні всі три рівні одночасно[5].

Особливу роль у формуванні міжкультурної компетентності відіграє вивчення літератури і мистецтва інших народів. Американська філософія

Марта Нуссбаум у праці «Cultivating Humanity» (1997) доводить, що художня література розвиває те, що вона називає «нарративною уявою» — здатністю поставити себе на місце іншого, побачити світ його очима[2]. Це є фундаментальною умовою не лише міжкультурного розуміння, але й демократичного громадянства загалом.

Для України, яка прагне до європейської інтеграції, розвиток міжкультурної компетентності є одночасно освітньою і геополітичною необхідністю. Вміння вести діалог через культурні відмінності, поважаючи при цьому власну ідентичність, є ключовою якістю, яка дозволяє бути повноправним партнером у спільному європейському домі.

Висновки

Напруга між збереженням національної ідентичності та відкритістю до культурного різноманіття є однією з найпродуктивніших суперечностей сучасної філософії освіти. Вона не має простого вирішення, але саме тому є джерелом постійного педагогічного пошуку. Асиміляція і культурна ізоляція однаково хибні: перша знищує ідентичність, друга унеможливує діалог.

Освіта, що прагне до синтезу, виховує людину, яка твердо стоїть на ґрунті власної культури, і саме тому не боїться зустрічі з іншим. Для України, яка одночасно відстоює свою ідентичність зі зброєю в руках і рухається до єдиної Європи, саме такий освітній ідеал є найбільш актуальним і необхідним.

Список використаної літератури:

1. Kymlicka W. Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights. Oxford: Clarendon Press, 1995. 280 p.
2. Nussbaum M. Cultivating Humanity: A Classical Defense of Reform in Liberal Education. Cambridge: Harvard University Press, 1997. 328 p.
3. Ricoeur P. Oneself as Another. Chicago: University of Chicago Press, 1992. 352 p.
4. Taylor C. Sources of the Self: The Making of the Modern Identity. Cambridge: Harvard University Press, 1989. 601 p.
5. Zarate G. Représentations de l'étranger et didactique des langues. Paris: Didier, 1993. 128 p.
6. Забужко О. С. Хроніки від Фортінбраса: вибрана есеїстика. Київ: Факт, 2009. 340 с.
7. Попович М. В. Бути людиною. Київ: Києво-Могилянська академія, 2011. 223 с.

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ	
<i>Ковра Катерина, Лісеєнко Олена</i>	41
РОЛЬ АРТЦЕНТРУ ІМЕНІ ВІРИ ХОЛОДНОЇ У ТРАНСФОРМАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ ОДЕСИ	
<i>Кочмар Яна, Врайт Галина Яківна</i>	43
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Лисенко Аліна Валеріївна, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	46
РОЗДУМИ ЯК ПРАЦЮЄ ПРИНЦИП НЕДІЯННЯ ДАОСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ У СУЧАСНОМУ ЖИТТІ	
<i>Найданова Марія, Афанасьєв Олександр</i>	47
СУЧАСНІ МІФИ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У СВІТОГЛЯДІ	
<i>Наумкіна Світлана Михайлівна</i>	51
АЛГОРИТМІЧНА ЕТИКА У КОНТЕКСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
<i>Начев Микола Юрійович</i>	53
СІМ'Я ЯК ІНДИВІДУАЛЬНО-ОСОБИСТІСНИЙ ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	
<i>Okorokova Vira Viktorivna</i>	55
ADVANTAGES OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) IN HIGHER EDUCATION	
<i>Остаточна Вікторія Олександрівна, Ладонько Людмила Степанівна</i>	59
КРЕАТИВНІСТЬ У ДІЇ: САМОПРОДЮСУВАННЯ ЯК ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ СВОБОДИ	
<i>Пакін Семен Олександрович</i>	60
РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	
<i>Петінова Оксана, Чабан Неля</i>	63
ОСВІТА ЯК МЕХАНІЗМ КОНСТРУЮВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У БІОТЕХНОЛОГІЧНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ	
<i>Петришин Р.А., Гоцуляк В.А.</i>	65
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДО СУПРОВОДУ ВІЙСЬКОВИХ	
<i>Пільщиків І. С.</i>	68
ТРЕТЯ МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК ФАКТОР ПОВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ІНВЕСТИЦІЇ У ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ НАСЕ 2.1 UA У КОНТЕКСТІ UKRAINE FACILITY	
<i>Поплавська Тетяна, Пігнаста Аліна</i>	71
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ І ЛЮДЯНІСТЬ	
<i>Поплавська Тетяна, Сорочан Дмитро</i>	74
ІДЕНТИЧНІСТЬ І МУЛЬТИКУЛЬТУРНІСТЬ В ОСВІТІ:	